

Autoriõigus töölepingutes ja töövõtusuhetes

Lektor Mario Rosentau

Koolituse eesmärk

Kas müügikuulutuse tarvis tehtud foto autost, sotsiaalmeedias avaldatud reispildid, internetist endale kogutud naljapiltide kogu, lepingu projekt, seaduse tõlge, lõpetamata romaan, näidendi pealkiri, avalikul peol esitatud rahvalaul, uudispildid erakonna miitingust, teaduskonverentsi või aktsionäride üldkoosoleku ettekanne, arvutiprogrammi tegumi-list, toiduretsept jpt loometöö viljad – saavad autoriõiguslikku kaitset?

Kas kontserti, koolitust või *performance*'i tohib ilma loata helis või videos salvestada?

Kas autor võib kirjutada teose sahtlisse ja keelata isegi sellele viitamise? Mis tingimusel võib üliõpilane viidata kaasüliõpilase kaitsmata ja avaldamata uurimistöole? Kas tõlkija nimi peab olema teosel tingimata märgitud? Kas kolleegi kirjutatud kõnet võib tema loata muuta? Kas tööülesandena kirjutatud analüüsile juhiseid ja visandeid lisanud ülemus muutub analüüsi kaasautoriks? Kes otsustab, millal teos on valmis, ja miks on see oluline? Kas teoseid saab „patenteerida“?

Kas Tammsaare Tõest ja Õigusest võib pärijatelt luba küsimata teha näidendi? Aga Kivirähki Rehepapist?

Luuletaja esitab oma seni avaldamata luuletuse avalikul üritusel – kas seda võib ajalehes luuletaja loata tsiteerida? Aga etendatud näidendit, mida pole trükkis avaldatud?

Kaks sõpra otsustavad luua uudse veebilahenduse. Üks sõpradest mõtleb välja ja joonistab paberile tarkvara ideestiku. Teine programmeerib jooniste järgi PHP-keeles valmis lahenduse. Tulu jagamisel lähevad aga sõbrad tülli: kumbki peab ennast lahenduse autoriks. Kellel on õigus (millele)? Mida sõbrad vaidluse vältimiseks oleksid pidanud tegema?

Vabakutseline kunstnik loob ettevõtja tellimusel firmamärgi (logo). Ettevõtja – autoriga selles kokku leppimata – registreerib logo EL kaubamärgina. Kellele kaubamärk kuulub?

Toimetaja leidis veebist joonise, mis tema arvates sobis toimetatava raamatu illustratsiooniks. Kuna ta lisas joonise viimasel hetkel, ei jõudnud raamatu autor käsikirja enne trükkiminekut vaadata. Autor nägi joonist tiražeeritud raamatus, talle see ei meeldinud ja ta nõudis joonise eemaldamist või raamatu müügilt kõrvaldamist. Kas autoril on õigus sellisteks nõueteks?

Millised töötajad on autorid ja milline tõine looming saab üldse autoriõiguse kaitse?

Tarkvarafirmas töölepinguga töötav programmeerija teeb kodus omal algatusel uudse tööprotsesside haldamise lahenduse ja pakub tasu eest seda oma tööandjale. Tööandja väidab, et kuna töötaja loodud lahendus on sama tüüpi tema tööülesannetega, siis kuuluvad lahenduse kõik varalised õigused tööandjale ja nõuab lahendust endale, olles küll valmis maksuma lisatasu. Töötaja keeldub. Kellel on õigus?

Miks ja milles erinevad autori, tööandja ja tellija õigustatud huvid autoriõiguste suhtes? Miks õigusnõustajad võivad anda neile vastupidist nõu, õigust ja moraali sellega rikkumata?

Kui varalisi autoriõigusi pole reguleeritud töölepingus, on paremas seisus autori tööandja. Kui varalisi autoriõigusi pole reguleeritud töövõtulepingus, on paremas seisus autor. Kui mistahes lepingus pole reguleeritud isiklike autoriõigusi, on tööandja või töö tellija võtnud mõttetut riski. Miks nii?

Milles erinevad lepingu sätted *autor **annab** tellijale kõik varalised õigused* ja *autor **annab üle (loovutab)** tellijale kõik varalised õigused*?

Miks autoriõiguse seadus eelistab autorit või autoriõigusi omavat tootjat tellija ees ja kuidas lepinguga seda ebasümmeetriat tasakaalustada?

Tarkvaratootja maksab programmeerijale tarkvara eest litsentsitasu, restoran maksab kokale tema vanaema retsepti eest litsentsitasu, tööandja maksab töötajale kuuluva domeeninime ja kaubamärgi kasutamise eest litsentsitasu: millistel juhtudel tuleb litsentsitasult maksta kõik tööjõumaksud ja millistel üksnes tulumaks?

Kõigile neile ja paljudele teistele küsimustele saate koolitusel vastuse! Küsimusi võite lektorile ka eelnevalt saata.

Kellele koolitus on mõeldud?

Koolitus on mõeldud ennekõike asutuste-ettevõtete vastutavatele töötajatele ja juristidele, kes autoriõigust (põhjalikult) ei tunne, kuid kelle tööülesannete hulka kuulub autoritega sõlmitavate töö- ja töövõtulepingute koostamine ja täitmise jälgimine. Samuti on koolitus mõeldud kõigile neile, kes tutvust autoriõigusega peavad vajalikuks või lihtsalt huvitavaks.

Koolituse teemad

Sissejuhatus: tutvustus, lühike vestlus kuulajatega, käsitletavate teemade ülevaade.

Intellektuaalomandist (IO) ja selle tüüpidest: autoriõiguse, tööstusomandi jt IO-te erinevused. IO kui (ettevõtte) immateriaalne vara, mis sageli on (bilansis) arvele võtmata.

Autori isiklike ja varaliste õiguste erinevused.

Autorileping töölepingus ja töövõtulepingus – autoriõiguse vaatepunktist on neil üks sügav ja oluline erinevus!

„Kiusliku autori probleem“: autori isiklike õiguste riskivaba teostamine autorilepingus. Varaliste autoriõiguste loovutamine ja jagamine. Seaduse nõuded autorilepingu sisule (lahtiste tingimuste piirangud) ja vormile (vaba vormi keeld). Autori õigus autoritasule.

Autoritasu maksustamisest: millal üksnes tulumaks, millal ka sotsiaalmaksud?

Mitme autori (sh autorite kollektiivi) ja mitme teose (nt entsüklopeedia, artiklite kogumiku või infosüsteemi) autoriõiguste keerukus ja selle lepinguline lahendamine. Autori õigus teha teosist tuletisi (tõlge, tõõtlus, kohandus).

Avaldatud teoste vaba kasutamise õigused.

Plagiaat ja piraatlus: teose tsiteerimise, ideede õiguspärase jäljendamise ja teose õigusvastase kopeerimise piirid. Autoriõigusi rikkuva ja (akadeemilisi) häid tavasid rikkuva plagiaadi piirid.

Lõpetuseks lühiülevaade käimasolevast EL autoriõiguse reformist ja viimastest direktiividest.

Koolituse käigus esitab lektor erinevaid praktilisi näiteid, nõuandeid ja kokkulepete tekste. Lektor vastab koolituse käigus kõigile ülalesitatud küsimustele, samuti kuulajate küsimustele, mis pakuvad konkreetsest nõuandevajadusest laiemat huvi.